

Kohtuasi 174/84

[...]

High Court of Justice'i (Queen's Bench Division, Commercial Court) eelotsusetaotlus

Ühendkuningriigi poolt kehtestatud koguselised piirangud toornafta eksportimisele kolmandatesse riikidesse (Iisraeli) – Õiguspärasus ühise kaubanduspoliitika alusel – Õiguspärasus EMÜ-Iisraeli lepingu alusel

[...]

EUROOPA KOHTU OTSUS

18. veebruar 1986*

Kohtuasjas 174/84,

mille esemeks on EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel High Court of Justice'i (Queen's Bench Division, Commercial Court) esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Bulk Oil (Zug) AG,

hageja,

ja

Sun International Limited ja Sun Oil Trading Company,

kostjad,

eelotsust ühenduse kohaldatavate sätete tõlgendamise kohta, et hinnata, kas Ühendkuningriigi poolt 1981. aastal rakendatud poliitika, mille raames kehtestati koguselised piirangud toornafta eksportimisele kolmandatesse riikidesse, eriti Iisraeli, oli kooskõlas ühenduse õigusega,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president A. J. Mackenzie Stuart, koja esimees K. Bahlmann, kohtunikud G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, Y. Galmot ja C. Kakouris,

kohtujurist: Sir Gordon Slynn,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

kohtusekretär: peaadministraator H. A. Rühl,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

põhikohtuasja hageja Bulk Oil, esindajad: Supreme Court'i Solicitor'i David Maislish'i ülesandel Jeremy Lever, *QC*, David Vaughan, *QC*, Michael Mark ja Christopher Vajda,

põhikohtuasja kostja Sun Oil, esindajad: Shaw & Croft Solicitors'i ülesandel Adrian Hamilton, *QC*, Francis Jacobs, *QC*, Nicholas Chambers ja Peter Brunner,

Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: R. N. Ricks'i, Treasury Solicitor's Department, ülesandel John Laws ja *barrister* S. Richards,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: õigusnõunik John Temple Lang,

kuulanud ära 10. detsembril 1985 toimunud istungil esitatud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Oma 18. mai 1984. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. juulil 1984, esitas High Court of Justice, Queen's Bench Division, Commercial Court EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule mitu eelotsuse küsimust ühenduse kohaldatavate sätete tõlgendamise kohta, et hinnata, kas Ühendkuningriigi poolt 1981. aastal rakendatud poliitika, mille raames kehtestati koguselised piirangud toornafta eksportimisele kolmandatesse riikidesse, eriti Iisraeli, oli kooskõlas ühenduse õigusega.

2. Need küsimused tõusetusid Šveitsi õigusaktide alusel asutatud äriühingu Bulk Oil (Zug) AG (edaspidi "Bulk") ning vastavalt Bermudal ja Ameerika Ühendriikides registreeritud äriühingute Sun International Ltd ja Sun Oil Trading Company (edaspidi "Sun") vahelises kohtumenetluses.

3. Vaidlust ei ole selles, et alates 1979. aasta jaanuarist on Ühendkuningriigis rakendatud poliitikat, mille kohaselt Ühendkuningriigist pärinevat naftat võib eksportida ainult ühenduse liikmesriikidesse, Rahvusvahelise Energiaagentuuri liikmesriikidesse ja nendesse riikidesse, mille puhul enne 1979. aastat eksisteeris teatav "kaubavahetuse struktuur" (iseäranis Soome).

4. Ühendkuningriigi seda poliitikat ei ole kunagi õigusaktides ega muude õiguslike meetmete vormis sätestatud, ent seda on valitsuse avalduste kaudu mitmel puhul

avalikustatud. Selle poliitika eesmärk oli keelata toornafta otsene ja kaudne eksport muudesse kolmandatesse riikidesse peale eespool nimetatute. Ühendkuningriigis tegutsevaid naftaettevõtteid teavitati nimetatud poliitikast ning neil paluti seda poliitikat järgida. Alates 1979. aastast on naftaettevõtted, iseäranis British Petroleum, lisanud oma tüüplepingutesse sihtkohta puudutava klausli, mis keelab ostjatel eksportida naftat muudesse sihtkohtadesse peale eespool nimetatud riikide. 31. jaanuaril 1979 esitas Ühendkuningriik liikmesriikide alaliste esindajate komiteele oma uut naftapoliitikat käsitleva dokumendi.

5. Sun kohustus 13. aprillil 1981 sõlmitud lepingu alusel müüma Bulk'ile märkimisväärses koguses Põhjamerest pärinevat Ühendkuningriigi toornaftat. Leping sisaldas järgmiselt sõnastatud sihtkoha-klauslit: "sihtkoht: sihtkoha valik on vaba, ent see peab alati olema kooskõlas eksportiva riigi valitsuse poliitikaga ...". Kui Sun'ile sai teatavaks, et Bulk kavatses naftat eksportida Iisraeli, keeldus British Petroleum kui kõnealuse nafta tarnija laadimast naftat Bulk'i poolt määratletud laevale, põhjendades keeldumist asjaoluga, et tarnimine Iisraeli on vastuolus Ühendkuningriigi poliitikaga. Sama tegi ka Sun. Bulk esitas Sun'i vastu nõude, tuginedes oma lepingulisele õigusele nõuda, et Sun laadiks nafta laevale, et see Iisraeli eksportida, ja väites, et Sun ei saa mingil juhul tugineda Ühendkuningriigi poliitikale.

6. Seejärel esitasid osapooled vaidluse lahendamiseks vahekohtule, eriti küsimuse osas, kas Ühendkuningriigi poliitika on kooskõlas EMÜ asutamislepingu ning Euroopa Majandusühenduse ja Iisraeli vahel 11. mail 1975 sõlmitud lepingu sätetega. Vahekohus märkis oma 8. oktoobri 1982. aasta otsuses, et EMÜ-Iisraeli leping ei hõlma koguselisi ekspordipiiranguid, vaid ainult koguselisi impordipiiranguid; et toornafta eksport ei kuulu ei asutamislepingu ega EMÜ-Iisraeli lepingu üldiselt tunnustatud kohaldamisalasse; ning et kui kõnealune Ühendkuningriigi poliitika on ühenduse õigusest tulenevalt õigusvastane, siis on ka Sun'i poolt kehtestatud sihtkohapiirang kehtetu ja Sun ei saa sellele vaidluses Bulk'i vastu tugineda. Vahekohus otsustas siiski, et Bulk on lepingut rikkunud, ja kohustas oma 5. mai 1983. aasta otsusega Bulk'i maksma Sun'ile kahjutasu 12 miljonit USA dollarit ületavas summas.

7. Bulk kaebas selle otsuse peale High Court of Justice'ile, mis otsustas Queen's Bench Division, Commercial Court'i 18. mai 1984. aasta otsusega esitada Euroopa Kohtule alljärgnevad eelotsuse küsimused:

1. a) Kas Euroopa Majandusühenduse ja Iisraeli Riigi vahel 11. mail 1975 sõlmitud lepingut (edaspidi "leping"), mis võeti vastu nõukogu määrusega (EMÜ) nr 1274/75 (edaspidi "määrus") tuleb tõlgendada nii, et:

i) see leping keelab uute koguseliste piirangute või toimelt samaväärsete meetmete kehtestamise Ühendkuningriigi ja Iisraeli vahelisele ekspordile, ja kui see nii on, siis

ii) kas see leping keelab samade piirangute või toimelt samaväärsete meetmete kehtestamise toornafta eksportimisele Ühendkuningriigist Iisraeli,

iii) kas see leping keelab muul viisil lisada üksikisikute vahelisele lepingule sätet, millega välistatakse toornafta eksportimine Ühendkuningriigist Iisraeli 1981. aasta aprilli ja juuli (kaasa arvatud) vahelisel ajavahemikul (edaspidi “asjaomane ajavahemik”)?

b) Kas nõukogu määruse (EMÜ) nr 2603/69 sätteid mõjutavad neile küsimustele antavaid vastuseid?

2. Kui see nii on, siis kas Ühendkuningriigi poolt teatava poliitika järgimise näol võetud meede (edaspidi “poliitika”), millega keelati Põhjamerest pärineva toornafta eksportimine muudesse riikidesse peale ühenduse liikmesriikide, Rahvusvahelise Energiaagentuuri liikmesriikide ja nende riikide, mille puhul kõnealuse poliitika kasutuselevõtu hetkeks eksisteeris teatav kaubavahetuse struktuur, ning mille tõttu seega välistati Põhjamerest pärineva toornafta otseeksport Iisraeli, võis olla põhjendatud lepingu artikliga 11 ja kõnealuste määrustega, arvestades asjaomasel ajavahemikul valitsenud asjaolusid? Kas sellise meetme näol võis olla tegemist meelevaldse diskrimineerimise vahendi või lepinguosaliste vahelise kaubanduse varjatud piiramisega nimetatud artikli tähenduses?

3. Kui järgmised küsimused on asjakohased esimesele ja teisele küsimusele antud vastuseid arvestades, siis:

a) kas lepingu ja kõnealuste määruste asjakohastel sätetel on vahetud õiguslikud tagajärjed, st kas üksikisikul on võimalik nendele tugineda;

b) kas üksikisik saab üleüldse tugineda nendele sätetele vaidluses teise üksikisiku vastu;

ja

c) kas üksikisik saab tugineda nendele sätetele vaidluses teise üksikisiku vastu olukorras, kus need kaks üksikisikut on sõlminud lepingu, mis nõuab liikmesriigi poliitika järgimist, mis on vastuolus nende sätetega?

4. Kui järgmised küsimused on asjakohased, arvestades esimesele, teisele ja kolmandale küsimusele antud vastuseid ning nõukogu määrust (EMÜ) nr 2603/69, siis kas kõnealuse poliitika rakendamine oli kokkusobimatu EMÜ asutamislepinguga täies ulatuses või ainult niivõrd, kui selle poliitika eesmärk oli mõjutada või tõkestada toornafta ekspordi Ühendkuningriigist Iisraeli, kuna asutamislepingu kohaselt ei võinud Ühendkuningriik sellist tegevuspoliitikat rakendada

i) mitte mingitel asjaoludel või

ii) ilma, et ta oleks teatanud sellest Euroopa Ühenduste Komisjonile või Euroopa Ühenduste Ministrite Nõukogule ja/või konsulteerinud Euroopa Ühenduste Komisjoni või Euroopa Ühenduste Ministrite Nõukoguga ja/või saanud selleks Euroopa Ühenduste Komisjoni või Euroopa Ühenduste Ministrite Nõukogu nõusoleku?

5. Kui sellise poliitika kasutuselevõtmine oli asutamislepinguga kokkusobimatu, siis

a) kas asutamislepingu asjakohastel sätetel on vahetud õiguslikud tagajärjed, st kas üksikisikul on võimalik nendele tugineda;

b) kas üksikisik saab üleüldse tugineda nendele sätetele vaidluses teise üksikisiku vastu;

ja

c) kas üksikisik saab tugineda nendele sätetele vaidluses teise üksikisiku vastu olukorras, kus need kaks üksikisikut on sõlminud lepingu, mis nõuab liikmesriigi poliitika järgimist, mis on vastuolus nende sätetega?

6. Kas eeltoodud küsimustele antavaid vastuseid mõjutab asjaolu, et ei Euroopa Ühenduste Komisjon ega Euroopa Ühenduste Ministrite Nõukogu pole esitanud vastuväiteid kõnealuse tegevuspoliitika õiguspärasuse suhtes?

Esimese küsimuse esimesele osale (1 a) antav vastus

8. Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas Euroopa Majandusühenduse ja Iisraeli Riigi vahel 11. mail 1975 sõlmitud lepingut tuleb tõlgendada nii, et see leping keelab Ühendkuningriigil rakendada poliitikat, mille raames kehtestatakse uued koguselised piirangud või toimelt samaväärsed meetmed Ühendkuningriigi ja Iisraeli vahelise ekspordi puhul.

9. Kõigepealt tuleb märkida, et sellise poliitika rakendamist, mille konkreetne eesmärk seisneb kolmandatesse riikidesse kauba eksportimise koguselises piiramises, tuleb pidada koguseliste piirangutega samaväärseks meetmeks. Sellisele poliitikale või tegevuspraktikale laienevad ühenduse õigusaktides sätestatud keelud ka siis, kui seda poliitikat või tegevuspraktikat ei ole sätestatud ettevõtjatele siduvates otsustes. Ka sellised liikmesriigi valitsuse poolt võetud meetmed, mis ei ole siduvad, võivad mõjutada selle liikmesriigi ettevõtjate käitumist ja seeläbi takistada ühenduse eesmärkide saavutamist (vt Euroopa Kohtu 24. novembri 1982. aasta otsus kohtuasjas 249/81: komisjon *versus* Iirimaa, EKL 1982, lk 4005).

10. Ühenduse ja Iisraeli Riigi vahel 20. mail 1975 sõlmitud lepingu (EÜT L 136, 28.5.1975, lk 1) eesmärk oli järk-järgult kaotada lepinguosaliste vahelise kaubavahetuse takistused ja edendada vastastikust kaubandust. Lepingu artikkel 3 sätestab põhimõtte, mille kohaselt ühenduse ja Iisraeli vahelises kaubanduses ei või kehtestada uusi imporditollimakse ega samaväärse toimega makse, ega uusi koguselisi impordipiiranguid ega samaväärse toimega meetmeid. Artikkel 4 sätestab, et ühenduse ja Iisraeli vahelises kaubanduses ei või kehtestada uusi eksporditollimakse ega samaväärse toimega makse.

11. Artikkel 11 sätestab, et “käesolev leping ei välista selliste impordi-, ekspordi- või transiidikeeldude või -piirangute kohaldamist, mis on õigustatud kõlbluse, avaliku korra või julgeoleku seisukohast või seotud inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitsmise, rahvuslike kunsti-, ajaloo- või muinasväärtuste või intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandi kaitsmisega või kulda ja hõbedat käsitlevate eeskirjadega. Sellised keelud või piirangud ei tohi siiski kujutada endast meelevaldse diskrimineerimise vahendit ega lepinguosaliste vahelise kaubanduse varjatud piiramist.”

12. Lepingu artikli 12 kohaselt on ettevõtjate või riikide poolt rakendatavad konkurentsi piiravad meetmed kokkusobimatud lepingu korrektse toimimisega, kui nende meetmetega mõjutatakse ühenduse ja Iisraeli vahelist kaubandust. Lepingu artikli 25 lõige 1 sätestab, et “lepinguosalisel hoiduvad kõikidest meetmetest, mis võivad käesoleva lepingu eesmärkide täitmist kahjustada”.

13. Bulk väidab, et pärast 20. detsembri 1969. aasta määruse (EMÜ) nr 2603/69 ühiste ekspordieeskirjade kehtestamise kohta (EÜT L 324, 27.12.1969, lk 25; EÜT eriväljaanne 11/11, lk 12) vastuvõtmist tuleb EMÜ-Iisraeli lepingu sõlmimist pidada ühenduse teiseks Iisraeliga seotud meetmeks asutamislepingus ette nähtud ühise kaubanduspoliitika raames ning et seetõttu puudub liikmesriikidel iseseisev pädevus selles valdkonnas meetmete rakendamiseks ilma ühenduse nõusolekuta. Lepingu preambuli ja artikli 1 uurimisel ilmneb Bulk'i väitel, et ühendus on EMÜ ja Iisraeli vaheliste kaubandussuhete valdkonna ammendavalt reguleerinud. See valdkond hõlmab nii ekspordi- kui impordipiiranguid, sealhulgas toornaftaga kauplemist. Lisaks võib Ühendkuningriigi nafta Iisraeli eksportimise keeld “lepingu eesmärkide täitmist kahjustada”, mis on vastuolus lepingu artikli 25 lõikega 1. Lõpuks väidab Bulk, et Ühendkuningriigi poliitikast ilmnevad kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus, iseäranis aga sihtkoha-klausli lisamine kõikidele lepingutele, on vastuolus EMÜ-Iisraeli lepingu artikli 12 lõikega 1.

14. Sun, Ühendkuningriigi valitsus ja komisjon väidavad aga, et EMÜ-Iisraeli leping käsitleb ainult impordipiiranguid ega sisalda ühtki sätet, mis keelaks koguseliste ekspordipiirangute või toimet samaväärsete meetmete kehtestamise. Nende arvates ei ole lepingu preambulist ega ühestki muust sättest, sealhulgas artiklitest 1 ja 11, võimalik järeldada, nagu oleksid lepinguosalisel sedavõrd tähtsas tingimuses pelgalt vihjamisi kokku leppinud. Sun'i, Ühendkuningriigi valitsuse ja komisjoni väitel toetab seda argumenti võrdlus teiste assotsiatsioonilepingutega, milles koguselised ekspordipiirangud on selgesõnaliselt keelatud, aga ka Euroopa Kohtu pretsedendiõigus, eelkõige 11. oktoobri 1979. aasta otsus kohtuasjas 225/78 (*Procureur de la République versus Bouhelier jt*, EKL 1979, lk 3151).

15. Lepingu artikkel 3 keelab selgesõnaliselt uued koguselised impordipiirangud ja samaväärse toimega meetmed. Ekspordi osas aga keelab artikkel 4 vaid uute tollimaksude ja toimet samaväärsete maksude kehtestamise. Ei see artikkel ega ükski muu EMÜ-Iisraeli lepingu säte ei keela selgesõnaliselt ühenduse ja Iisraeli vahelises kaubavahetuses koguseliste ekspordipiirangute või toimet samaväärsete meetmete kehtestamist.

16. Lisaks on Euroopa Kohus varem sarnase lepingu analoogsete sätete tõlgendamisel eespool osundatud 11. oktoobri 1979. aasta otsuses (*Bouhelier*) märkinud, et vaatamata artikli 11 ebamäärasusele ei saa sellest artiklist siiski järeldada, nagu oleksid lepinguosalisel selles viidanud koguseliste ekspordipiirangute keelule. Eeltoodud arvestades tuleb järeldada, nagu ka Sun, komisjon ja Ühendkuningriigi valitsus õigesti väidavad, et lepingus ei ole sätestatud mingeid ühenduse ega liikmesriikide kohustusi seoses koguseliste ekspordipiirangute või toimet samaväärsete meetmete kehtestamise või kaotamisega.

17. Kuna koguselised ekspordipiirangud ei kuulu ühenduse ja Iisraeli vahel sõlmitud lepingu kohaldamisalasse, tuleb lükata tagasi väide, nagu oleks lepinguga liikmesriikidelt võetud taoliste piirangute kehtestamise pädevus. Samuti tuleb otsustada, et küsimus, kas koguselisi ekspordipiiranguid sisaldavad meetmed on kooskõlas EMÜ-Iisraeli lepingu artiklitega 11 ja 12 ning artikli 25 lõikega 1, ei ole asjakohane.

18. Lisaks tuleneb eeltoodust, et puudub vajadus vastata eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuste punktide 1 a alapunktile ii ja 1 a alapunktile iii, mis esitati ainult puhuks, kui EMÜ-Iisraeli lepingut tuleks tõlgendada nii, et sellega on liikmesriikidel keelatud kehtestada uusi koguselisi ekspordipiiranguid või toimelt samaväärseid meetmeid seoses kauba eksportimisega Iisraeli.

19. Seega tuleb esimese küsimuse esimesele osale vastata nii, et Euroopa Majandusühenduse ja Iisraeli Riigi vahel 20. mail 1975 sõlmitud leping ei keela uute koguseliste piirangute või toimelt samaväärsete meetmete kehtestamist seoses kauba eksportimisega liikmesriigist Iisraeli.

Esimese küsimuse teisele osale (1 b) antav vastus

20. Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt saada teada, kas määrust (EMÜ) nr 2603/69 tuleb tõlgendada nii, et see määrus lubab nafta eksportimisel rakendada kõnesoleva poliitikaga sarnast poliitikat.

21. Nõukogu 20. detsembri 1969. aasta määruse (EMÜ) nr 2603/69 ühiste ekspordieeskirjade kehtestamise kohta (EÜT L 324, 27.12.1969, lk 25; EÜT eriväljaanne 11/11, lk 12) artikkel 1 sätestab, et “toodete eksport Euroopa Majandusühendusest kolmandatesse riikidesse on vaba, see tähendab, et toodete suhtes ei kohaldata mingeid koguselisi piiranguid, välja arvatud need, mida kohaldatakse käesoleva määruse sätete alusel”. Artikkel 10 sätestab, et “kuni ajani, mil nõukogu, toimides komisjoni ettepanekul kvalifitseeritud häälteenamusega, kehtestab käesoleva määruse lisas loetletud toodete suhtes ühised eeskirjad, ei kehti kõnealuste toodete suhtes artiklis 1 sätestatud ühendusest eksportimise vabadus”. Lisas loetletud tooted sisaldavad rubriikides 27.09 ja 57.10 toornaftat ja naftaõlisid.

22. Bulk väidab, et asutamislepingu artikkel 113 ja määrus (EMÜ) nr 2603/69 keelavad liikmesriigil ilma eriloata juurutada ja järgida poliitikat, millega keelatakse nafta eksportimine teatud kolmandatesse riikidesse, sealhulgas Iisraeli.

23. Bulk väidab Euroopa Kohtu poolt ühise kaubanduspoliitika valdkonnas tehtud otsuste analüüsile viidates, et ühendusel on selles valdkonnas täielik pädevus ning liikmesriik võib meetmeid võtta ainult siis, kui ühendus on talle selleks andnud eriloa. Ühine kaubanduspoliitika hõlmab meetmeid, millega piiratakse ekspordi kolmandatesse riikidesse, näiteks koguselisi piiranguid või toimelt samaväärseid meetmeid. Ühendkuningriigi valitsuse poliitika kujutas endast kaubanduspoliitilist meedet, mille eesmärk oli reguleerida toornafta ekspordi kolmandatesse riikidesse ja mis otseselt mõjutas ettevõtjate käitumist. Ühendus ei andnud Ühendkuningriigile eriluba taolise poliitika rakendamiseks.

24. Bulk on seisukohal, et sellist eriluba ei tulene ka määruse (EMÜ) nr 2603/69 artiklist 10. Määruse (EMÜ) nr 2603/69 preambuli ja määruse kui terviku sätete analüüsimisel ilmneb selgelt, et artikliga 10 tehti teatud toodete puhul erand artiklis 1 sätestatud põhimõttest, mille kohaselt on toodete eksport kolmandatesse riikidesse vaba, ning selle erandi eesmärk oli välistada määruse lisas loetletud toodete osas kehtestatud seniste riiklike ekspordipiirangute kehtetuks muutumine üleminekuperioodi lõpul. Nende sätetega ei soovitud anda ega antudki liikmesriikidele õigust vabalt kehtestada uusi ekspordipiiranguid, isegi mitte määruse lisas loetletud toodete puhul. Seega kuulub toornafta eksportimine määruse (EMÜ) nr 2603/69 kohaldamisalasse ja seega ka ühise kaubanduspoliitika kohaldamisalasse, mida kinnitab pealegi nõukogu 12. juuli 1982. aasta määruse (EMÜ) nr 1934/82 (EÜT L 211, 20.7.1982, lk 1) vastuvõtmine, millega muudeti määrust (EMÜ) nr 2603/69 ja kehtestati uued toornafta eksportimise eeskirjad.

25. Bulk järeldeb sellest, et kui vastupidiselt tema hinnangule oleks nõukogu kavatsenud anda liikmesriikidele vabad käed uute koguseliste ekspordipiirangute kehtestamisel ükskõik milliste määruse (EMÜ) nr 2603/69 lisas loetletud toodete osas, oleks see säte õigustühine kui asutamislepinguga, eriti artikliga 113 vastuolus olev säte.

26. Viidates Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikale, on Sun, Ühendkuningriigi valitsus ja komisjon ühel meelel selles, et ainult ühendus on pädev õigusaktidega reguleerima eksporti kolmandatesse riikidesse. Seega kehtib kaubanduspoliitika valdkonnas põhimõte, mille kohaselt võivad liikmesriigid võtta riiklikke meetmeid ainult siis, kui ühenduse institutsioonid on neile selleks andnud eriloa.

27. Samas on Sun, Ühendkuningriigi valitsus ja komisjon seisukohal, et määruse (EMÜ) nr 2603/69 näol on tegemist meetmega, millega rakendatakse artiklit 113 seoses kauba eksportimisega kolmandatesse riikidesse. Ehkki määruse artiklis 1 on sätestatud üldpõhimõte, mille kohaselt peaks eksport kolmandatesse riikidesse olema vaba, on artiklis 10 selgelt märgitud, et see ekspordivabaduse põhimõte ei kehti määruse lisas loetletud toodete, sealhulgas nafta, suhtes. Seega lubas määrus (EMÜ) nr 2603/69 liikmesriikidel, mis olid kehtestanud koguselised ekspordipiirangud mõne lisas märgitud toote suhtes, neid piiranguid muuta ja uusi piiranguid kehtestada kuni ajani, mil nõukogu võtab vastu ühised eeskirjad nende toodete osas, nagu oli ette nähtud määruse artiklis 10.

28. Nende menetlusosaliste arvates toetab seda seisukohta ülal viidatud nõukogu määruse (EMÜ) nr 1934/82 analüüs. Nimetatud määruse preambuli kohaselt on selle määruse eesmärk "täpsustada" määruse (EMÜ) nr 2603/69 artiklite 1 ja 10 kohaldamisala. Määruse (EMÜ) nr 1934/82 artikkel 1 sätestab, et toornafta jäetakse kõikide liikmesriikide puhul ühendusest eksportimise vabaduse põhimõtte kohaldamisalast välja, arvestades eelkõige teatud liikmesriikide poolt enesele võetud rahvusvahelisi kohustusi. Seega on kõikidel liikmesriikidel selle määruse kohaselt õigus piirata nafta eksportimist vaatamata sellele, kas nad olid nafta eksportimist juba minevikus piiranud või mitte. Samuti oli liikmesriikidel õigus nafta eksportimist piirata juba määruse (EMÜ) nr 2603/69 alusel.

29. Tuleks meenutada, et asutamislepingu artikli 113 lõike 1 kohaselt rajaneb ühine kaubanduspoliitika ühtsetel põhimõtetel, eriti mis puutub tariifimäärade muutmisse, tolli- ja kaubanduskokkulepete sõlmimisse, liberaliseerimismeetmete ühtlustamisse, ekspordipoliitikasse ning kaubanduse kaitsemeetmetesse.

30. Lisaks, nagu Euroopa Kohus märkis ka oma 11. novembri 1975. aasta arvamuses (arvamus 1/75, EKL 1975, lk 1355), ei saa aktsepteerida seda, et ekspordipoliitika ja üldisemalt kaubanduspoliitika kohaldamisalasse kuuluvas valdkonnas on liikmesriikidel ühenduse tasandil ja rahvusvahelisel tasandil ühenduse pädevusega paralleelne pädevus Kui taoline paralleelne pädevus oleks aktsepteeritav, siis antaks liikmesriikidele võimalus võtta suhetes kolmandate riikidega seisukohti, mis erinevad ühenduse poolt võetavatest seisukohtadest, see aga moonutaks institutsionaalset raamistikku, ohustaks vastastikust usaldust ühenduse piires ja takistaks ühendust täitmast oma ülesannet, mis seisneb ühiste huvide kaitsmises.

31. Seega tuleb otsustada, nagu Euroopa Kohus märkis ka oma 15. detsembri 1976. aasta otsuses (kohtuasi 41/76: *Donckerwolke versus Procureur de la République*, EKL 1976, lk 1921), et kuna artikli 113 lõikega 1 on täielik vastutus kaubanduspoliitika eest omistatud ühendusele, on riigi tasandil kehtestatavad kaubanduspoliitilised meetmed pärast üleminekuperioodi lõppemist lubatavad ainult ühenduse eriloa alusel.

32. Määruse (EMÜ) nr 2603/69 artiklis 1 on sätestatud üldreegel, mille kohaselt on toodete eksport ühendusest kolmandatesse riikidesse vaba, see tähendab, et toodete suhtes ei kohaldata mingeid koguselisi piiranguid, välja arvatud neid, mida kohaldatakse nimetatud määruse sätete alusel. Sama määruse artikkel 10 piirab nimetatud põhimõtte kohaldamist ajutiselt teatud toodete osas kuni ajani, mil nõukogu võtab vastu nende toodete suhtes kohaldatavad ühised eeskirjad; artikkel sätestab, et ühendusest eksportimise vabaduse põhimõtte ei ole kohaldatav lisas loetletud toodete, sealhulgas nafta suhtes.

33. Seega tuleb toetada Sun'i, Ühendkuningriigi valitsuse ja komisjoni seisukohta, et määruse (EMÜ) nr 2603/69 artikkel 10 ja lisa moodustavad eriloa, mille alusel on liikmesriikidel õigus kehtestada kolmandatesse riikidesse nafta eksportimise koguselisi piiranguid. Seega puudub vajadus teha vahet varem eksisteerinud ja hiljem kehtestatud koguseliste piirangute vahel.

34. Seoses Bulk'i väitega, et määruse (EMÜ) nr 2603/69 artikli 10 selline tõlgendamine tähendaks selle sätte õigustühisust, kuna see on vastuolus asutamislepingu artikliga 113, tuleb meenutada, et oma 4. oktoobri 1979. aasta arvamuses (arvamus 1/78, EKL 1979, lk 2871) märkis Euroopa Kohus, et kui ühenduse ja kolmandate riikide majandussuhete korraldamine avaldab mõju majanduspoliitika teatud valdkondadele, näiteks ühenduse toormaterjalide tarnimisele või hinnapoliitikale, nagu ilmnebki tarbekaupadega kauplemise reguleerimisel, siis see asjaolu ei õigusta nimetatud valdkondade väljajätmist ühise kaubanduspoliitikaga seotud eeskirjade kohaldamisalast. Ka asjaolu, et teatud toode võib omada poliitilist tähtsust julgeolekuvarude loomise seisukohalt, ei õigusta selle toote väljajätmist ühise kaubanduspoliitika kohaldamisalast.

35. Samas tuleb aga juhtida tähelepanu asjaolule, et selles arvamuses käsitles Euroopa Kohus ainult teatud toodete üleüldist ja põhimõttelist väljaarvamist ühise kaubanduspoliitika kohaldamisalast, mitte aga nõukogu pädevust jätta teatud tooted ühiste ekspordieeskirjade kohaldamisalast ajutiselt välja.

36. Tulenevalt kaalutusõigusest, mis on nõukogule sedavõrd mitmetahuliste majandusküsimuste üle otsustamisel omistatud, võis nõukogu artikliga 113 vastuollu minemata ajutiselt jätta sellise toote nagu nafta kolmandatesse riikidesse eksportimise ühiste eeskirjade kohaldamisalast välja, arvestades eriti teatud liikmesriikide poolt enesele võetud rahvusvahelisi kohustusi ja sellise toote eriomadusi, mis on elulise tähtsusega riigi majanduse seisukohalt ning riigi institutsioonide ja avalike teenuste toimimise seisukohalt.

37. Seega tuleb esimese küsimuse teisele osale vastata, et nõukogu 20. detsembri 1969. aasta määrus (EMÜ) nr 2603/69 ühiste ekspordieeskirjade kehtestamise kohta ei keela liikmesriigil kehtestada uusi koguselisi piiranguid või samaväärse toimega meetmeid seoses nafta eksportimisega kolmandatesse riikidesse.

Teisele ja kolmandale küsimusele antav vastus

38. Eeltoodust tuleneb, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu teisele ja küsimusele ei ole vaja vastata.

Neljandale ja viiendale küsimusele antav vastus

39. Arvestades eespool käsitletud küsimustele antud vastuseid, tuleb neljandat ja viiendat küsimust pidada Euroopa Kohtult kahele alljärgnevale õiguslikule küsimusele vastuse taotlemiseks:

- i) Kas asutamislepingu mõni muu säte keelas kõnesoleva poliitika rakendamist Ühendkuningriigi poolt?
- ii) Kas sellest poliitikast oleks enne kasutuselevõttu tulnud teatada ühenduse institutsioonidele või kas selle poliitika kasutuselevõtmine oleks tulnud eelnevalt kooskõlastada ühenduse institutsioonidega? Kui see nii on, siis millised on nende kohustuste täitmatajätmise tagajärjed?

Neid kahte küsimust käsitletakse alljärgnevalt.

Asutamislepingu teiste sätete tõlgendamine

40. Bulk väidab kõigepealt, et Ühendkuningriigi poliitika on vastuolus asutamislepingu artikliga 34. Kõnealuse poliitika kohaselt on keelatud mitte ainult toornafta otseeksport sihtkohtadesse, mis ei ole Ühendkuningriigi valitsuse poolt heaks kiidetud, vaid ka toornafta eksport teistesse liikmesriikidesse, kust see võidakse re-eksportida taolistesse sihtkohtadesse. Seega takistab kõikidele Ühendkuningriigis sõlmitud lepingutele lisatud sihtkoha-klausel kaubandust ühenduse piires.

41. Tuleb märkida, nagu Euroopa Kohus osutas ka oma 8. novembri 1979. aasta otsuses (kohtuasi 15/79: Groenveld *versus* Produktschap voor Vee en Vlees, EKL 1979, lk 3409), et asutamislepingu artikkel 34 käsitleb riiklikke meetmeid, mille eesmärgiks või tagajärjeks on spetsiifiline ekspordi takistamine ning liikmesriigi sisekaubanduse ja selle ekspordikaubanduse erinev kohtlemine, nii et asjaomase liikmesriigi omamaistele

toodetele või siseturule on teiste liikmesriikide kaubanduse või toodete arvelt antud eriline eelis.

42. Kõnealuse poliitika kohta ei saa seda väita. Poliitika, mida kohaldatakse ainult teatud kolmandatesse riikidesse kauba ekspordimisele, ei mõjuta ekspordimist teistesse liikmesriikidesse ja selle eesmärk ei ole anda ühe liikmesriigi omamaistele toodetele või siseturule teiste liikmesriikide kaubanduse või toodete arvelt erilist eelist.

43. Lisaks väidab Bulk, et Ühendkuningriigis sõlmitud lepingutele lisatud sihtkoha-klausel, millest ilmneb Ühendkuningriigi valitsuse poliitika, on vastuolus asutamislepingu artikliga 85. Bulk'i arvates on Ühendkuningriigi poliitikast tulenevate kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse, iseäranis aga kõikidele lepingutele sihtkoha-klausli lisamise näol tegemist ettevõtjatevaheliste kokkulepetega, mille eesmärgiks on takistada või kahjustada konkurentsi ühisturu piires ja mis mõjutavad liikmesriikidevahelist kaubandust. Seega Ühendkuningriigi poliitika lubab ja koguni nõuab asutamislepingu artikli 85 rikkumist naftaettevõtete poolt, mis on vastuolus asutamislepingu artikli 3 punktiga f, artikliga 5 ja artikliga 85.

44. Nagu juba märgitud, ei piira ega kahjusta käesolevas menetluses käsitletav meede, mida kohaldatakse ainult nafta ekspordimisele kolmandatesse riikidesse, iseenesest konkurentsi ühisturu piires. Järelikult ei saa selline meede mõjutada kaubandust ühenduses ega olla vastuolus asutamislepingu artikli 3 punktiga f, artikliga 5 ja artikliga 85.

45. Seega tuleb selle küsimuse esimesele osale vastata, et asutamislepingu artikleid 34 ja 85 tuleb tõlgendada nii, et need artiklid ei keela liikmesriikidel rakendada poliitikat, millega piiratakse või keelatakse nafta ekspordimist kolmandatesse riikidesse määruse (EMÜ) nr 2603/69 artikli 10 alusel.

Teatamise, teabe andmise või eelneva kooskõlastuse hankimise kohustus

46. Bulk väidab, et tulenevalt määruse (EMÜ) nr 2603/69 II jaotisest pealkirjaga "Ühenduse teavitamis- ja nõustamiskord" ja III jaotisest pealkirjaga "Kaitsemeetmed", iseäranis aga määruse artiklitest 4, 6, 7 ja 8, mida tuleks tõlgendada koos asutamislepingu artikliga 113, tulenes Ühendkuningriigi kohustus enne kõnealuse poliitika kasutuselevõttu teavitada ühenduse institutsioone ja hankida nende nõusolek.

47. Teiseks, seoses liikmesriikide eelneva teatamise kohustusega viitab Bulk Euroopa Kohtu otsustele kalanduse valdkonnas, eriti 4. oktoobri 1979. aasta otsusele (kohtuasi 141/78: Prantsusmaa *versus* Ühendkuningriik, EKL 1979, lk 2923), 10. juuli 1980. aasta otsusele (kohtuasi 32/79: komisjon *versus* Ühendkuningriik, EKL 1980, lk 2403) ja 5. mai 1981. aasta otsusele (kohtuasi 804/79: komisjon *versus* Ühendkuningriik, EKL 1981, lk 1045). Bulk osutab, et 6. juulil 1981 esitas komisjon nõukogule ettepaneku muuta määrust (EMÜ) nr 2603/69, kustutades määruse lisast toornafta, välja arvatud Prantsusmaa puhul. Sellest järeldub Bulk'i arvates, et ajal, mil nõukogu tegeles asutamislepinguga ühenduse pädevusse suunatud valdkonnas ühise poliitika väljatöötamisega, puudus Ühendkuningriigil õigus rakendada ühepoolseid meetmeid komisjoniga eelnevalt konsulteerimata. Asutamislepingu artiklite 5 ja 155 alusel oli ainult komisjonil õigus anda

luba selliste meetmete rakendamiseks või vastuväidete või piirangute esitamiseks, mida Ühendkuningriik oleks seejärel pidanud järgima.

48. Kolmandaks väidab Bulk, et nõukogu 9. oktoobri 1961. aasta otsuse (EÜT 71, 4.11.1961, lk 1273) artikli 4 kohaselt ja nõukogu 25. septembri 1962. aasta otsuse (EÜT 090, 5.10.1962, lk 2353) lisa B osa punkti 2 alapunkti b kohaselt on liikmesriigid kohustatud ühenduse institutsioone eelnevalt teavitama ja nendega konsulteerima enne mis tahes meetmete võtmist, millega muudetakse kauba kolmandatesse riikidesse eksportimise eeskirju.

49. Bulk on seisukohal, et siseriiklikud kohtud peavad kehtetuks tunnistama sellised meetmed, mis on võetud eespool osutatud kohustustega vastuolus oleval viisil. Kuivõrd vaidlusaluste klauslite ainuke eesmärk oli rakendada Ühendkuningriigi poliitikat, võib üksikisik siseriiklikus kohtus toimivas menetluses teise üksikisiku vastu tugineda nende klauslite õigustühisusele.

50. Sun ja Ühendkuningriigi valitsus väidavad aga, et kuna ei eksisteeri ühtki selgesõnalist sätet, mis nõuaks teatamist, konsulteerimist või eelneva nõusoleku saamist, siis ei saa otsustada, et eksisteeriks mõni taoline kohustus. Määruse (EMÜ) nr 2603/69 enda näol on tegemist ühenduse loaga, mille alusel liikmesriigid võivad ühepoolselt ja eelnevalt konsulteerimata kehtestada koguselisi piiranguid määruse lisas loetletud toodete kolmandatesse riikidesse eksportimisele. Lisaks ei ole eespool viidatud nõukogu 1961. ja 1962. aasta otsused alates üleminekuperioodi lõpust ehk 31. detsembrist 1969 enam kohaldatavad. Paralleelide tõmbamine Euroopa Kohtu poolt kalanduse valdkonnas tehtud otsustega on täiesti väär, kuna selles valdkonnas oli mitmete õigusnormidega kehtestatud selgesõnaline kohustus teavitada ühenduse institutsioone või taotleda nende eelnevat nõusolekut. Lõpuks väidavad Sun ja Ühendkuningriigi valitsus, et isegi kui eelneva konsulteerimise või teavitamise kohustus olnuks sätestatud, ei oleks sellel ühelgi juhul vahetuid õiguslikke tagajärgi üksikisikute vahelises tsiviilmenetluses.

51. Komisjon märgib omalt poolt, et liikmesriikidele määrusega (EMÜ) nr 2603/69 kuni ühenduse poliitika vastuvõtmiseni omistatud pädevusele kohalduvad nõukogu 9. oktoobri 1961. aasta ja 25. septembri 1962. aasta otsused, milles on sätestatud kohustus konsulteerida igasuguste muudatuste osas, mida kavatakse teha kauba kolmandatesse riikidesse eksportimise riiklikes eeskirjades. Komisjon on seisukohal, et Ühendkuningriigi valitsuse poolt 31. jaanuaril 1979 alaliste esindajate komiteele edastatud dokumendist ei piisanud Ühendkuningriigi teavitamiskohustuse täitmiseks nõukogu 9. oktoobri 1961. aasta otsuse artikli 4 alusel, arvestades selle dokumendi adressaadiks olnud organit, dokumendis sisaldunud teabe ebapiisavust ja asjaolu, et dokument esitati alles kõnealuse poliitika kasutuselevõtmisele järgnenud päeval.

52 Samas arvab komisjon, et isegi kui Ühendkuningriik jättis täitmata 9. oktoobri 1961. aasta otsusest tuleneva kohustuse oma poliitikast eelnevalt teatada, ei ole see teavitamiskohustus selline ühenduse õigusest tulenev kohustus, millel oleksid vahetud õiguslikud tagajärjed Euroopa Kohtu 15. juuli 1964. aasta otsuse tähenduses (kohtuasi 6/64: *Costa versus Enel*, EKL 1964, lk 585), kuna see 1961. aasta otsus ei kohusta liikmesriiki taotlema või saama nõusolekut tema poolt kavandatavatele meetmetele. Ka peale nimetatud otsuses ette nähtud konsultatsioone on liikmesriigil õigus hakata

rakendama ükskõik millist poliitikat, mida ta sobivaks peab, tingimusel, et ta täidab teisi ühenduse õigusest tulenevaid kohustusi. Teatamatajätmine ei mõjuta seega Ühendkuningriigi poliitika kehtivust ühenduse õiguse alusel.

53. Euroopa Kohus märgib kõigepealt, et isegi kui mitmesuguste viidatud õigusnormidega on kehtestatud liikmesriikide teatamise või teabe edastamise kohustus, ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohus küsinud, kas käesoleval juhul on see kohustus täidetud. Ka ei sisalda eelotsusetaotlus piisavalt teavet sellele küsimusele vastamiseks.

54. Seega peab eelotsusetaotluse menetlus piirduma kahe küsimusega, mida alljärgnevalt käsitletakse: teatamise, teabe andmise või eelneva nõusoleku hankimise kohustuse olemasolu ning õiguslikud tagajärjed seoses siseriiklikus kohtus toimuva menetlusega, mis järgneb selle kohustuse täitmatajätmisele.

Teatamise, teabe andmise või eelneva nõusoleku hankimise kohustuse olemasolu

55. Kõigepealt tuleb märkida, et juba määruse (EMÜ) nr 2603/69 uurimisel ilmneb, et ükski selle määruse säte ei kohusta liikmesriike edastama teavet meetmete kohta, mis puudutavad artikli 10 kohaldamisalasse kuuluvaid tooteid, st tooteid, millele ei laiene ekspordivabaduse põhimõte. Ühest küljest ei ole määruse III jaotises pealkirjaga "Kaitsemeetmed" ette nähtud menetlused kohaldatavad artikli 10 kohaldamisalasse kuuluvate toodete suhtes. Teisest küljest, arvestades sama määruse II jaotist, kohustab ainult artikkel 2 liikmesriike komisjoni teavitama, ent selles artiklis ette nähtud menetlus on seotud III jaotise alusel kaitsemeetmete võtmisega ega saa seega puudutada artikli 10 kohaldamisalasse kuuluvaid tooteid.

56. Teiseks tuleb juhtida tähelepanu asjaolule, et viited Euroopa Kohtu poolt kalanduse ja liikmesriikide võetud kaitsemeetmete küsimustes tehtud otsustele ei ole asjakohased. Käesoleval juhul ei ole täidetud ükski nende otsuste kohaldamiseks vajalik eeltingimus: nõukogu kohustus võtta teatud kuupäeval vastu teatud poliitika; selle kohustuse täitmatajätmine nõukogu poolt; nõukogu poolt heaks kiidetud komisjoni teatise olemasolu, mille kohaselt ühiste eeskirjade puudumisel võib võtta riiklikke meetmeid ainult tingimusel, et need on vältimatult vajalikud soovitud eesmärgi saavutamiseks, et need ei ole diskrimineerivad ja et need on kooskõlas asutamislepinguga ning et enne nende meetmete rakendamist on taotletud komisjoni nõusolekut. Bulk'i sellekohaseid argumente ei saa seega toetada.

57. Tulenevalt eespool viidatud nõukogu 9. oktoobri 1961. aasta ja 25. septembri 1962. aasta otsuste sätete koosmõjust ning nõukogu 16. detsembri 1969. aasta otsusest 69/494/EMÜ liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelisi kaubandussuhteid käsitlevate lepingute järkjärgulise standardimise ning ühenduse lepinguid käsitlevate läbirääkimiste kohta (EÜT L 326, 29.12.1969, lk 39) olid aga asjaomasel ajavahemikul kõik liikmesriigid, mis kavandasid kauba kolmandatesse riikidesse eksportimise riiklike eeskirjade muudatusi, kohustatud neist meetmetest eelnevalt teistele liikmesriikidele ja komisjonile teatama. Nõukogu 9. oktoobri 1961. aasta otsuse artikkel 4 sätestab, et liikmesriik, mis kavatseb teha muudatusi kauba kolmandatesse riikidesse eksportimise liberaliseerimises, peab neist muudatustest eelnevalt teistele liikmesriikidele ja komisjonile teatama. Sellistel juhtudel korraldatakse ükskõik millise liikmesriigi või

komisjoni taotlusel eelkonsultatsioonid, välja arvatud kiireloomulistel juhtudel, mille puhul peetakse konsultatsioonid hiljem.

58. Arvestades selle otsuse preambulis sisalduvaid viiteid, on õige, et see otsus põhineb ainult asutamislepingu artiklil 111, mis käsitleb ühise kaubanduspoliitika väljatöötamist üleminekuperioodil. Samas sätestab nõukogu 25. septembri 1962. aasta otsuse artikkel 1, et otsusega kinnitatakse otsuse lisas toodud ühist kaubanduspoliitikat käsitlev tegevuskava, iseäranis selles sisalduvad eesmärgid ja nende saavutamiseks vajalikud toimingud. Lisa punktis B pealkirjaga "Ekspordieeskirjade standardimine" on sätestatud, et pärast üleminekuperioodi lõppu peab ka ekspordipoliitika rajanema ühtsetel põhimõtetel (artikkel 113) ja et nõukogu 9. oktoobri 1961. aasta otsuses ette nähtud konsultatsioonimenetlust tuleb kohaldada kõikide meetmete suhtes, millega muudetakse ükskõik millises liikmesriigis käesoleval ajal kehtivaid eeskirju, mis reguleerivad kauba eksportimist kolmandatesse riikidesse. Seega ilmneb, et ehkki nõukogu 25. septembri 1962. aasta otsus iseenesest põhines asutamislepingu artiklil 111, on selle otsusega selgesõnaliselt pikendatud liikmesriikide teavitamiskohustust ka üleminekuperioodile järgnevale ajale.

59. Lõpuks tuleb märkida, et nõukogu 16. detsembri 1969. aasta otsuse artikkel 15 sätestab, et "nõukogu 9. oktoobri 1961. aasta otsust liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelisi kaubandussuhteid käsitlevaid lepinguid puudutava konsultatsioonimenetluse kohta muudetakse niivõrd, kui see on vastuolus käesoleva otsusega". See otsus, mida hakati kohaldama alates 1. jaanuarist 1970, ei sisaldanud ühtki 9. oktoobri 1961. aasta otsuse artikliga 4 vastuolus olevat sätet. Seega tuleb arvata, et selle otsusega jäeti jõusse liikmesriikide kohustus teavitada komisjoni ja teisi liikmesriike igasugustest kavandatud muudatustest kauba kolmandatesse riikidesse eksportimise riiklikes eeskirjades.

60. Kolme eespool osundatud nõukogu otsuse sätete koosmõjust tuleneb seega, et ka pärast üleminekuperioodi lõppu ja määruse (EMÜ) nr 2603/69 jõustumist olid liikmesriigid kohustatud teavitama teisi liikmesriike ja komisjoni kõikidest kavandatud muudatustest kauba kolmandatesse riikidesse eksportimise riiklikes eeskirjades.

Liikmesriigi poolt eelneva teatamise kohustuse täitmatajätmise tagajärjed

61. Liikmesriik, mis jätab eelneva teatamise kohustuse täitmata, viivitab selle kohustuse täitmisega või ei täida seda kohustust nõuetekohaselt, rikub oma kohustusi, mis tulenevad nõukogu 9. oktoobri 1961. aasta otsuse, 25. septembri 1962. aasta otsuse ja 16. septembri 1969. aasta otsuse sätetest.

62. Samas tuleb aga märkida, et see kohustus, mis on nimetatud sätete kohaselt on kohaldatav kõikide liikmesriikide suhtes, on seotud ainult liikmesriigi ning ühenduse ja teiste liikmesriikide vaheliste institutsionaalsete suhetega. Siseriiklikus kohtus füüsiliste või juriidiliste isikute vahel toimivas menetluses ei saa sellised isikud vaidlustada liikmesriigi poliitikat või meedet selle põhjendusega, et liikmesriik on jätnud täitmata oma kohustuse eelnevalt teavitada teisi liikmesriike ja komisjoni sellest poliitikast või meetmest. Selline kohustuse täitmatajätmine ei tekita seega üksikisikute õigusi, mida siseriiklikud kohtud oleksid kohustatud kaitsma.

63. Seega tuleb neljandale ja viiendale küsimusele vastata alljärgnevalt:

i) Nõukogu 9. oktoobri 1961. aasta otsuse artiklist 4, tõlgendatuna koos nõukogu 25. septembri 1962. aasta otsuse sätetega ja nõukogu 16. septembri 1969. aasta otsuse artikliga 15, tuleneb, et liikmesriik, mis kavatseb teha muudatusi kauba kolmandatesse riikidesse eksportimise liberaliseerimises, peab neist muudatustest eelnevalt teistele liikmesriikidele ja komisjonile teatama.

ii) Liikmesriik, mis jätab eelneva teatamise kohustuse täitmata, viivitab selle kohustuse täitmise või ei täida seda kohustust nõuetekohaselt, rikub oma kohustusi, mis tulenevad nimetatud nõukogu otsustest, ent see kohustuse täitmatajätmine ei tekita üksikisikute õigusi, mida siseriiklikud kohtud oleksid kohustatud kaitsma.

Kuuendale küsimusele antav vastus

64. Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas asjaolu, et ei nõukogu ega komisjon ei ole vaidlustanud Ühendkuningriigi poliitikat, mõjutab eelmistele küsimustele antud vastuseid.

65. Nagu ka Ühendkuningriigi valitsus ja komisjon kui põhikohtuasja pooled on väitnud, tuleb sellele küsimusele vastata, et asjaolu, et ükski ühenduse institutsioon ei ole vaidlustanud liikmesriigi poolt rakendatava poliitika õiguspärasust, ei saa iseenesest mõjutada käesolevas asjas käsitletava poliitikaga sarnase poliitika kokkusobivust ühenduse õigusega ega järelikult ka eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele antavaid vastuseid.

Kohtukulud

66. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Ühendkuningriigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates High Court of Justice, Queen's Bench Division, Commercial Court'i 18. mai 1984. aasta otsusega esitatud küsimustele, otsustab:

1) Euroopa Majandusühenduse ja Iisraeli Riigi vahel 20. mail 1975 sõlmitud leping ei keela uute koguseliste piirangute või toimetelt samaväärsete meetmete kehtestamist seoses kauba eksportimisega liikmesriigist Iisraeli.

2) Nõukogu 20. detsembri 1969. aasta määrus (EMÜ) nr 2603/69 ühiste ekspordieeskirjade kehtestamise kohta ei keela liikmesriigil kehtestada uusi koguselisi piiranguid või samaväärse toimega meetmeid seoses nafta eksportimisega kolmandatesse riikidesse.

3) Asutamislepingu artikleid 34 ja 85 tuleb tõlgendada nii, et need artiklid ei keela liikmesriikidel rakendada poliitikat, millega piiratakse või keelatakse nafta eksportimist kolmandatesse riikidesse määruse (EMÜ) nr 2603/69 artikli 10 alusel.

4) Nõukogu 9. oktoobri 1961. aasta otsuse artiklist 4, tõlgendatuna koos nõukogu 25. septembri 1962. aasta otsuse sätetega ja nõukogu 16. septembri 1969. aasta otsuse artikliga 15, tuleneb, et liikmesriik, mis kavatseb teha muudatusi kauba kolmandatesse riikidesse eksportimise liberaliseerimises, peab neist muudatustest eelnevalt teistele liikmesriikidele ja komisjonile teatama.

Liikmesriik, mis jätab eelneva teatamise kohustuse täitmata, viivitab selle kohustuse täitmisega või ei täida seda kohustust nõuetekohaselt, rikub oma kohustusi, mis tulenevad nimetatud nõukogu otsustest, ent see kohustuse täitmatajätmine ei tekita üksikisikute õigusi, mida siseriiklikud kohtud oleksid kohustatud kaitsma.

5) Asjaolu, et ükski ühenduse institutsioon ei ole vaidlustanud liikmesriigi poolt rakendatava poliitika õiguspärasust, ei saa iseenesest mõjutada kolmandatesse riikidesse nafta eksportimise koguselise piiramise poliitika kokkusobivust ühenduse õigusega ega järelikult ka eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele antavaid vastuseid.

Mackenzie Stuart

Bahlmann

Bosco

Koopmans

Due

Galmot

Kakouris

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 18. veebruaril 1986. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

P. Heim

A. J. Mackenzie Stuart